

## ب) موارد جواز تغییر وقف به دلیل عدم امکان استفاده در جهت وقف

ب) موارد جواز تغییر وقف به دلیل عدم امکان استفاده در جهت وقف

نگهداری کودکان بی سرپرست در محل نگهداری کودکان کارمندان

۴۷۲. احدی از خیرین شهرستان واحد مسکونی جهت راه اندازی مهد کودک در یکی از محله های آن شهرستان به این سازمان وقف نموده است. لذا از آنجائی که تعداد زیادی مهد کودک خصوصی در شهرستان راه اندازی گردیده و امکان ادامه کار مهد کودک به صورت دولتی وجود ندارد و از طرفی واحدهای اداری در حال واگذاری به بخش غیر دولتی می باشند و به لحاظ اینکه تعدادی کودک بی سرپرست در آن شهرستان در یک مجتمع غیر قابل سکونت در حال نگهداری می باشند آیا این سازمان اجازه دارد از واحد موقوفه مذکور جهت نگهداری کودکان بی سرپرست فوق الذکر استفاده نماید. ضمناً دسترسی به شخص وقف کننده وجود ندارد.

جواب: اگر استفاده از مکان مذکور در رابطه با مهد کودک امکان ندارد بهره برداری از آن در مطلق کار خیر از جمله منظور مذکور مانعی ندارد.

تخریب آب انبار متروکه مسجد

۴۷۳. در مسیر مسجد جامع آب انبار متروکه و مخروبه ای که ظاهراً وقفی می باشد ( ولیکن واقف و وقف نامه آن مشخص و موجود نیست) وجود دارد، حال در نظر است جهت باز شدن فضای مسجد آب انبار مذکور تخریب گردد، حضرتعالی بفرمائید هیأت امناء مسجد مجاز به تخریب آن هستند یا نه؟

جواب: تخریب جایز نیست، بلی با فرض اینکه قابل انتفاع نیست می توانند از آن در کارهای خیر استفاده کنند و از جمله در ارتباط با مسجد.

۴۷۴. زمینی وقف آب انبار شده بود و مورد بهره برداری قرار می گرفت و طبقه همکف آن گوشه ای بنای مسجد و قسمت اعظم آن حسینیه می باشد، و این آب انبار برای تقریباً ۳۰ سال بدون استفاده افتاده و قابل بهره برداری برای مورد وقف نمی باشد، آیا با توجه به نیاز مبرم و اساسی جوانان و کتاب دوستان و عدم وجود یک فضای فرهنگی برای رفع نیازمندی های اعتقادی و فرهنگی، اجازه می فرمائید که این مکان را به کتابخانه تبدیل نموده و از فضای همکف کما فی السابق به عنوان مسجد و حسینیه استفاده شود؟

جواب: امر وقف با متولی شرعی آن است که با وجود متولی خاص او دخالت می کند و با نبود او حاکم شرع متولی است و اگر به هیچ نحو استفاده از وقف در جهت وقف ممکن نیست، می توانند با نظر متولی شرعی در مطلق خیرات از جمله کتابخانه از آن استفاده کنند.

فروش آب انبار و حمام مخروبه وقفی

۴۷۵. شخص خیری آب انباری در یکی از محلات بنا کرد و آن را با مقدار زمین کمی در اطرافش که در حدود دویست متر مربع می باشد وقف در راه خدا برای استفاده مردم از آب باران مجتمع در آن نمود اینک که محل دارای لوله کشی آب گردیده و آب انبار مخروبه گردیده است فعلاً حقیر که مسئول آن آب انبار و زمین اطرافش از طرف واقف بوده ام تکلیف این آب انبار چیست و در چه راه خیری باید به کار برده شود آیا می شود آن را فروخت و پولش مصرف مسجد و حسینیه یا مدرسه علمیه گردد، مستدعی است حقیر را راهنمایی و ارشاد فرمائید مزید تشکر است در خاتمه دوام عمر و سلامتی جنابعالی از ایزدمنان تمنا دارد.

جواب: بنابراین احتیاط قابل فروش نیست و اگر امکان استفاده در جهت وقف دارد باید همان استفاده از آن بشود و چنانچه ممکن نیست استفاده در مطلق امور خیر از آن مانع ندارد، و چنانچه اقرب به نظر واقف هست احتیاطاً مراعات شود.

۴۷۶. یک قطعه زمین چندین سال پیش برای حمام عمومی محل وقف گردیده در مدت چند سالی حمام در آن مکان بوده و استفاده می شده اکنون دیگر در آن زمین حمامی وجود ندارد، انجمن و شورا و معتمدین محل تصمیم گرفتند که آن را به همسایگان آن زمین بفروشند و بهاء آن را برای امورات خیریه ( مسجد و پل) و سایر طرح های عمرانی محل استفاده نمایند، خواهشمند است ما اهالی را در این خصوص راهنمایی فرمائید ما چه کاری می توانیم بکنیم که شرعاً جائز باشد؟

جواب: فروش آن بنابراین احتیاط جائز نیست، و اگر امکان استفاده از آن در حمام نیست می توانند در امور عام المنفعه، از آن استفاده کنند.

۴۷۷. یک باب حمام عمومی حدود ۲۳ سال پیش در روستائی بنا گردیده است که زمین آن را عده ای از افراد خیر محل اهداء نموده اند و دقیقاً مشخص نیست که آیا صیغه وقف جهت این زمین اجرا گردیده یا خیر، به هر صورت این حمام به مدت ۱ سال مورد استفاده قرار گرفته و پس از آن به علت نداشتن مکانی برای فاضلاب تعطیل گردیده است و تقریباً حدود ۲۱ الی ۲۲ سال متروکه مانده و وسائل آن از بین رفته و ساختمان آن نیز فرسوده گردیده است، حدود ۵ سال پیش بعضی از برادران بسیجی و حزب اللهی چون مکانی برای کارهای فرهنگی در روستا نداشته اند این محل را با اجازه شورای اسلامی محل تحویل گرفته و کارهای فرهنگی را در آن محل انجام می داده اند، و فعلاً با تصمیمی که از طرف مجتمع پیشنهاد شده و با موافقت شورای اسلامی و دهداری منطقه روبرو گردیده قرار شد که این مکان به صورت مداوم به مجتمع فرهنگی اختصاص یابد و واگذار به مسئولین مجتمع شود، با توجه به اینکه ممکن است زمین آن وقف باشد لازم است اجازه شرعی آن نیز از طرف حاکم شرع ابلاغ گردد، لطفاً نظر مبارکتان را در مورد این مکان بیان فرمائید و ضمناً در صورتی که وقف شرعی نباشد حکم چگونه است؟

جواب: اگر شهرت به وقفیت دارد حکم وقف را دارد ولی اگر امکان استفاده در جهت وقف ندارد می توانند در هر کار خیری از آن استفاده نمایند.

#### تبدیل حمام مخروبه و متروکه

۴۷۸. حمامی با همت اهالی روستا روی قطعه زمینی که موقوفه بودن آن زمین مشخص نیست ساخته شده است و اکنون به صورت مخروبه ای بلا استفاده درآمده است به علاوه جهاد سازندگی حمام دیگری ساخته که مورد استفاده می باشد چون حمام مخروبه قدیمی کنار حسینییه واقع است در نظر است محل حمام به آشپزخانه حسینییه تبدیل گردد با توجه به بررسی و تحقیقی از اهالی و نتیجتاً نامعلوم بودن وضعیت زمین حمام از حیث موقوفه بودن متمنی است نظریه اعلام فرمائید.

جواب: می توانند در مطلق کارهای خیر از آن استفاده کنند که از آن جمله الحاق آن به حسینییه است.

۴۷۹. حمام قدیمی روستا که توسط بانویی وقف نموده و اکنون مخروبه شده و دیوارهای مخروبه حمام به علت بلا استفاده بودن تخریب گردیده و خاک های اضافه را بیرون برده و محدوده حمام را دیوار کشی نموده اند و مکان آن در کنار مسجد واقع شده است و مسجد روستای مذکور در ماه رمضان و محرم گنجایش جمعیت روستا را ندارد و فضای بهتر از مکان مذکور برای توسعه مسجد وجود ندارد آیا حضرتعالی اجازه می دهید در این زمین وقف شده فضای مسجد را گسترش دهند ضمناً در حال حاضر روستای فوق حمامی را که توسط جهاد سازندگی در اوایل انقلاب احداث شده مورد استفاده عمومی قرار می گیرد و نیاز به مکان وقف شده نمی باشد. والسلام

جواب: اگر حمام قابل استفاده نیست و تعمیر آن و استفاده از آن در جهت وقف ممکن نیست می توانند از آن در مطلق خیرات از جمله توسعه مسجد استفاده کنند ولی حکم مسجد پیدا نمی کند.

#### ساخت مغازه در قسمتی از زمین حسینییه

۴۸۰. قطعه زمینی وقف شده تا در آن حسینییه ساخته شود، اما به علت اینکه هیچ گونه درآمدی و هزینه ای برای ساختن آن وجود ندارد یا کم و ناچیز است لذا سال های زیادی ( حدود بیست و پنج سال ) است که بدون هیچ استفاده ای باقی مانده است و هیچ مقدار از آن ساخته نشده است.

حال سؤال این است که آیا می توان قسمت بر خیابان این زمین را که طبق نقشه آن جزو حیاط حسینییه می باشد، به چند مغازه تبدیل کرد و آنها را اجاره بلند مدت داد تا هزینه ساختن حسینییه از این طریق فراهم شود؟

جواب: اگر وقف زمین برای حسینییه با قبض متولی شرعی تحقق پیدا کرده قابل تغییر و ساختن مغازه در آن نیست بلی در صورتی که امکان ساختن حسینییه در آن نیست می توانند در مطلق خیر از آن استفاده کنند.

#### فروش غسال خانه متروکه و فرش های کهنه مسجد

۴۸۱. محلی که قبلاً جهت غسالخانه وقف و ساخته شده فعلاً متروکه گردیده آیا فروش آن جایز است یا خیر و یا فرش های مسجد که کهنه شده آیا فروش آنها جایز است یا خیر؟

جواب: اگر غسالخانه وقف است خرید و فروش آن جایز نیست و اگر به هیچ وجه از وجوه بَر قابل استفاده نباشد تبدیل آن به چیزی که نزدیکتر به نظر واقف باشد بلامانع است و فرش مسجد اگر قابل استفاده در آن مسجد یا مساجد دیگر نباشد فروش آن مانع ندارد.

#### ساخت حسینییه در زمین بایر

۴۸۲. یک باب مسجد قدیمی وجود دارد که در حریم آن مقداری زمین به صورت بایر و بلا استفاده می باشد حدود ۳۰ سال گذشته چند تا

جنازه کودک دفن گردیده و هیچگونه مدرکی مبنی بر وقفیت آن وجود ندارد، لذا یک هیئت محبان چهارده معصوم (علیهم السلام) با رضایت اهالی محل تصمیم گرفتند که دور این زمین حصار کشی و بنای حسینیه احداث کنند و آن مسجد قدیمی که در حال تخریب است را بازسازی و توسعه نمایند، لذا با توجه به تصمیم گرفته شده خواهشمند است از نظر شرعی نظر مبارک حضرتعالی و راهنمایی لازم را مبذول فرمائید.

جواب: زمین مذکور اگر از مرافق عمومی روستا نباشد و وقفیت آن برای جهت بخصوصی محرز نباشد احداث حسینیه در آن جهت استفاده اهالی مانع ندارد.

۴۸۳. زمین موقوفه ای در مجاورت حسینیه قرار دارد که به علت کثرت جمعیت حسینیه کوچک است و ظرفیت تمام جمعیت را ندارد لذا اهالی حاضر شدند زمینی مرغوب در جای دیگر با همان قیمت تحویل اوقاف نمایند و آن زمین را به حسینیه اضافه نمایند ولی اوقاف قبول این نقل و انتقال را موکول به اجازه و نظر یکی از مراجع داشته و گفته در صورت اجازه این نقل انتقال می گیرد لذا از آن مراجع عظیم الشأن در این خصوص خواستاریم تا این مشکل کمبود جا برای ایام عزاداری حل شود.

جواب: اگر زمین قابل استفاده در جهت وقف هست ولو با اجازه دادن آن و صرف مال الاجاره در جهت وقف تبدیل آن جایز نیست، و در غیر اینصورت با نظر متولی شرعی و مراعات جهت وقف مانع ندارد.

الحاق حسینیه و تکایا به مسجد

۴۸۴. زمین پشت مسجد فعلی جهت احداث ساختمان جدید مسجد خریداری شده است حالیه جهت رفع مشکل شرعی بانوان آیا می توان مقدار زمین خریداری شده را به عنوان حسینیه در داخل ساختمان مسجد قرار داد و مسجد و حسینیه را لحاظ نمود یا اینکه هر کدام را جداگانه باید احداث نمود؟

جواب: احداث جداگانه لازم نیست اما مشخص کردن محدوده حسینیه و مسجد لازم است.

۴۸۵. مسجدی در حال خراب شدن است این مسجد دارای ایوان نیز می باشد که در آن مجلس عزاداری برپا می شده است و به همین عنوان نیز تأسیس و بنا گردیده است اکنون که مسجد و ایوان آن در حال خراب شدن است. مردم قریه پول و اموال جمع آوری نموده اند جهت تعمیر آن بعداً اختلاف در نحوه تعمیر به وجود آمده است عده ای می گویند که ایوان را باید ضمیمه مسجد نمود و دیگر در آنجا عزاداری هم برپا نشود و گروه دیگر قائل به تعمیر مسجد به همان نحو اولیه آن شده اند و این نحو تعمیر مطابق با قصد اولیه بنا کنندگان مسجد و ایوان است در اینجا چند مسئله موجود می باشد اولاً آیا می توان مسجد مذکور را از شکل اولیه تغییر داد و با فرض عدم جواز پول و اموال را که جمع آوری شده است و رد آن هم به صاحبانش غیر ممکن است آیا می توان این پول و اموال را در جای دیگر هزینه نمود همانند مکتب دینی؟

جواب: صرف ضمیمه کردن ایوان به مسجد اشکال ندارد ولی چنانچه ظاهر حال چنین بوده که ایوان وقف عزاداری شده است نمی توان آن را جزء مسجد قرار داد و باید به صورتی ساخته شود که غرض واقف حاصل گردد و اموال اهدائی باید در جهتی که اهداء شده صرف گردد و تغییر جهت آن منوط به علم به رضایت اهداء کنندگان می باشد و درغیر اینصورت و فرض عدم دسترسی به صاحبانش باید از طرف آنها صدقه داده شود.

۴۸۶. اولاً: یک باب آب انبار قدیمی جنب مسجد محل ما وجود دارد که قدیم ها از زیر آن برای آب آشامیدنی و از بالای آن به عنوان حسینیه برای مراسمات و بعضی وقتها نماز جماعت استفاده می شد، از زمان به وجود آمدن لوله کشی و آب بهداشتی آب انبار کم کم مخروبه و بلا استفاده گردید و حتی مقداری از سقف آن فرو ریخت که همین باعث شد هنگام مراسمات و عزاداری زن ها در کوچه بنشینند که خود موجب مشکلات می شده است از طرفی مسجد محل کوچک است و گنجایش جمعیت امروز را ندارد به همین دلیل خراب شدن قسمتی از سقف آب انبار ناچار شدیم سقف آب انبار را خراب کنیم تا از نو سقف بزنیم چون همین باعث می شود محل عزاداری بزرگ تر و بیشتر شود و در مواقع ضروری از کوچه و محل عابرین برای جمع شدن خانم ها استفاده نشود و باعث مشکلات دیگری شود لذا خواهشمند است بفرمائید که: درست کردن سقف آب انبار چه حکمی دارد؟

ثانیاً: بعد از درست کردن آن به دلیل هم دیوار بودن با مسجد قصد داریم دیوار طرف آب انبار و مسجد را خراب کنیم و فضا را بیشتر کنیم البته طوری که مسجد و حسینیه مشخص باشد لطف بفرمائید چه حکمی دارد؟

جواب: اولاً: مانع ندارد.

ثانیاً: با نظر متولی شرعی و با نبود شخص خاص حاکم شرع و مراعات مصلحت وقف مانع ندارد.